

**Απελευθέρωση των Ζώων
και
Κοινωνική Επανάσταση**

Brian A. Dominick

Πρόλογος της ελληνικής έκδοσης

Στις μέρες της λεγόμενης οικονομικής κρίσης, που κάθε μέρα που περνάει το μέλλον κάτω από τις παρούσες συνθήκες φαντάζει όλο και πιο αβέβαιο, κάτω από την έντονη κοινωνική καταπίεση που υφίσταμεθα, δημιουργούνται συνθήκες που κάνουν το ανερχόμενο ζήτημα των ζώων να δείχνει τετριμμένο. Την ίδια στιγμή το ενδεχόμενο μιας αλλαγής του πολιτικού σκηνικού γίνεται όλο και πιο πιθανό, σχεδόν βέβαιο πλέον, και το μόνο που μένει να δούμε είναι πόσο ριζική θα είναι αυτή η αλλαγή, μέγεθος το οποίο μέχρι ενός βαθμού εξαρτάται από όλους μας. Αυτό που επείγει όμως, είναι οι όποιες αλλαγές/ μεταρρυθμίσεις/ ανατροπές να μην περιοριστούν σε εφήμερες και επιφανειακές λύσεις, αλλά να είναι ολικές και να σπάσουν τα στενά ταξικά όρια στα οποία φαίνονται παγιδευμένες. Η παρούσα προσούρα αποτελεί έναν πολύ καλό οδηγό γι' αυτό.

Το δοκίμιο *Απελευθέρωση των Ζώων και Κοινωνική Επανάσταση* του Brian Dominick μετράει ήδη 15 χρόνια ζωής (πρώτη φορά εκδόθηκε σε έντυπη μορφή από την *Critical Mass Media* το 1995 υπό τον τίτλο *Animal Liberation and Social Revolution*). Αυτό σημαίνει πως εκ των πραγμάτων σε κάποια σημεία του φυσιολογικά θα φανεί παρωχημένο στον αναγνώστη, τόσο πολιτικά όσο και σε κάποια ειδικά σημεία. Παρόλα αυτά, και ενώ φυσικά δεν μπορούμε να πούμε πως ταυτιζόμαστε με ό,τι παρατίθεται στις επόμενες σελίδες, το κείμενο δεν παύει να είναι μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα δουλειά και γενικότερα να παραμένει επίκαιρο. Επίσης, ο ιδιαίτερος και χαρισματικός τρόπος προσέγγισης του Brian στο ζήτημα, καθιστώντας την Απελευθέρωση των Ζώων και την Κοινωνική Επανάσταση έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες χωρίς να διαπραγματεύεται αυτή τη σύνδεση στο ελάχιστο, προωθεί το διάλογο μέσα στους ανατρεπτικούς κύκλους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Ενώ ο Brian μιλάει στα πλαίσια ενός επαναστατικού πλάνου, εμείς, γνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής πραγματικότητας και βιώνοντας την οπισθοδρόμηση, τον αρνητισμό και τη μετριοπάθεια που επικρατεί στον ελληνικό ανατρεπτικό χώρο όσον αφορά το ζήτημα της απελευθέρωσης των ζώων, μέσα από αυτή τη προσούρα θέλουμε να καταστήσουμε σαφές πως **ο βιγκανισμός είναι επιβεβλημένη πολιτική απόφαση και όχι διατροφική επιλογή**, και χρήζει ανάλογης αντιμετώπισης.

Αθήνα, Φθινόπωρο 2010

Πρόλογος: Ακονίζοντας τα εργαλεία της επανάστασης

Το να ενστερνιστεί κάποια το βιγκανισμό και να απέχει από την κατανάλωση και χρήση ζωικών προϊόντων δεν είναι ένα τέλος, αλλά μια αρχή· μια νέα αρχή που παρέχει σε αυτή που τα ασκεί μια ευκαιρία να δει καθημερινές πραγματικότητες κάτω από ένα διαφορετικό φως.

Ωστόσο, το να μιλήσει για το βασανισμό των μη ανθρώπινων ζώων και τα οφέλη ενός βίγκαν τρόπου ζωής είναι συχνά μια αποθαρρυντική κατάσταση για τη βίγκαν, γιατί χαρακτηριστικά η πρώτη αντίδραση του ακροατηρίου της είναι να διαφωνήσει. Οι πολέμιοι του βιγκανισμού λένε ότι ο τρόπος με τον οποίο οι βίγκαν βλέπουν τις σχέσεις ανθρώπων-ζώων (δηλ. ριζοσπαστικά) είναι λάθος, και ότι, αυτό που διαφαίνεται στον ορίζοντα, είναι ένα σοβαρό κόστος για μια τέτοια κραυγαλέα κοινωνική ανυποταξία. Εν τέλει, προφητεύουν, πως το λάθος του βιγκανισμού θα γίνει προφανές και, τελικά, η ιδέα θα παραπεταχτεί.

Κατά έναν παράξενο τρόπο, ωστόσο, οι επικριτές του βιγκανισμού είναι σωστοί. Μόνο αφού συνειδητοποιεί κάποια τι κάνει το βιγκανισμό «παράλογο», θα αντιληφθεί τον αληθινό συλλογισμό πίσω από αυτό που σημαίνει το να είσαι βίγκαν. Μόνο αφού αναρωτηθεί τι είναι αυτό που απεικονίζει το βιγκανισμό ως «λάθος» στα μάτια των μη βίγκαν, θα αποκτήσει κάποια την ικανότητα να εξετάσει επαρκώς τους λόγους που οδηγούν στην άρνηση της αποδοχής της βίαιης και αδικαιολόγητης μεταχείρισης των μη ανθρώπινων ζώων από τους ανθρώπους. Μόνο ατότου οι αρχές του βιγκανισμού εφαρμοστούν σε όλο το φάσμα της αδικίας συνολικά θα καταλάβει κάποια την ανάγκη ύπαρξης του βιγκανισμού.

Είναι σωστό επειδή ο απομονωμένος βιγκανισμός ανατρέπει το σκοπό για τον οποίο προορίζεται. Και αυτό συμβαίνει, καθώς η αποξένωση που βιώνει κάποια ως συνέπεια της ρήξης της με τις κοινωνικές συμβάσεις είναι συχνά αρκετή για να την κάνει να «αμφισβητήσει» τη δέσμευσή της στο βιγκανισμό.

Σαν φιλοσοφία, ο βιγκανισμός απτίθεται σε ιδεολογίες που αγγίζουν τον πυρήνα της Δυτικής σκέψης. Εναντιωμένες στα παράλογα συστήματα πεποιθήσεων στα οποία οι κατεστημένοι θεσμοί κοινωνικοποιούν τους ανθρώπους για να «δέχονται», οι αρχές του βιγκανισμού προκαλούν τα ανεξάρτητα άτομα να αντιπαρατεθούν στο δόγμα με το οποίο έχουν μεγαλώσει και να κατασκευάσουν νέα ηθική και αξίες, βασισμένες στις αρχές της συμπόνιας και της δικαιοσύνης.

Η αντιπαράθεση στα υπάρχοντα συστήματα πεποίθησης, ωστόσο, είναι μια τρομαχτική ιδέα σε μια κοινωνία που έχει εθελοντικά επιστρατεύσει τον ίδιο της τον εαυτό στα κυρίαρχα κοινωνικά μοντέλα του κράτους. Εντούτοις, όπως ο Brian Dominick τόσο επιδέξια επεξηγεί στο ακόλουθο δοκίμιο, είναι ακριβώς αυτή η αντιπαράθεση που πρέπει να συμφωνήσουμε να κάνουμε εάν είμαστε ειλικρινείς στην επιδίωξη μιας αληθινής αξιολόγησης

αυτών που η κοινωνική απελευθέρωση έχει να προσφέρει. Στο σύνολο αυτής της διαδικασίας, ο βιγκανισμός είναι μόνο ένα στοιχείο στη σύνθετη δομή της κοινωνικής επανάστασης.

Είναι υπό αυτή την οπτική που το δοκίμιο του Βρίαν αγγίζει το μέγιστο του νοήματός του. Το *Απελευθέρωση των Ζώων και Κοινωνική Επανάσταση* είναι ένα συμπαγές πλαίσιο με σκοπό να μας βοηθήσει καθώς αρχίζουμε την προσπάθεια της αναγνώρισης του ρόλου που (οφείλουν να) παίζουν η συμπόνοια, η κριτική σκέψη, και ο ορθολογισμός στην ταυτόχρονη αναδόμηση και το μετασχηματισμό της κοινωνίας. Αμείλικτος στην αναζήτησή του να θέσει τους παροϊμώδεις τροχούς αυτού του μετασχηματισμού σε κίνηση, ο Βρίαν μας πιέζει να αντιμετωπίσουμε τις καταπιεστικές ιδεολογίες που κρύβονται μέσα μας και να αποκαλύψουμε τους συνδέσμους τους στην αδικία που εισχωρεί σε κάθε σφαίρα της ύπαρξής μας.

Είναι πεποίθηση του Βρίαν ότι σε κάθε μια από εμάς έχουν δοθεί τα εργαλεία για να συναγάγει αυτά τα απαραίτητα συμπεράσματα. Δεν έχει σημασία εάν είσαι αναρχικός που προσεγγίζει τον βιγκανισμό, ή βίγκαν που προσεγγίζει τον αναρχισμό, ή τίποτα από τα δύο. Αυτό που απαιτείται είναι η προθυμία να ανασηκώσουμε τα μανίκια, να ακονίσουμε εκείνα τα εργαλεία και να αρχίσουμε να τα χρησιμοποιούμε, σε μια συντονισμένη προσπάθεια, για να αμφισβητήσουμε το μωπικό όραμα της ανθρωπότητας για αυτό που αποτελεί μια δίκαιη κοινωνία.

Joseph M. Smith, Νοέμβριος 1995

Εισαγωγή: Οι Βιγκαναρχικοί

Εδώ και κάποιο καιρό, η απελευθέρωση των ζώων και οι ακτιβιστές που αγωνίζονται στο όνομά της έχουν ανακατευτεί σε έντονες συζητήσεις και δράση. Αν και η θεωρία της απελευθέρωσης των ζώων και ο ακτιβισμός σπάνια είναι καλοδεχούμενοι ή παίρνονται στα σοβαρά από την επικρατούσα Αριστερά, πολλοί αναρχικοί αρχίζουν να αναγνωρίζουν τη ορθότητά τους, όχι μόνο ως έναν ισχυρό σκοπό, αλλά και ως πλήρη και αναγκαία πτυχή της ριζοσπαστικής θεωρίας και της επαναστατικής πρακτικής. Ενώ οι περισσότεροι άνθρωποι που αυτοαποκαλούνται αναρχικοί δεν έχουν ενστερνιστεί την απελευθέρωση των ζώων και τον αντίστοιχο τρόπο ζωής -το βιγκανισμό- αυξάνεται ο αριθμός των νέων αναρχικών που υιοθετούν οικολογικές και σχετικές με τα ζώα νοοτροπίες ως μέρος της γενικότερης πράξης (praxis)¹ τους.

Παρομοίως, πολλοί βίγκανς και υποστηρικτές της απελευθέρωσης των ζώων επηρεάζονται από την αναρχική σκέψη και την πλουσία παράδοσή

¹ Πράξις: Η συγχώνευση θεωρίας και πρακτικής: ένας τρόπος ζωής συνειδητά βασισμένος στην κοινωνική θεωρία.

της. Αυτό αποδεικνύεται με την αυξανόμενη εκθρόνηση κάποιων ακτιβιστών της απελευθέρωσης των ζώων προς το κρατιστικό, καπιταλιστικό, σεξιστικό, ρατσιστικό και ηλικιστικό² Κατεστημένο, το οποίο έχει κλιμακώσει την ένταση του πολέμου του όχι μόνο στα μη ανθρώπινα ζώα, αλλά και στους ανθρώπινους υπερασπιστές τους. Η σχετικά νέα κοινότητα των υποστηρικτών της απελευθέρωσης των ζώων γρήγορα αντιλαμβάνεται την ολότητα της δύναμης που τροφοδοτεί τη σπισιστική μηχανή που είναι η σύγχρονη κοινωνία. Καθώς αυτή η συνειδητοποίηση αυξάνεται, το ίδιο θα έπρεπε να γίνεται και με τη συγγένεια μεταξύ των υποστηρικτών της απελευθέρωσης των ζώων και των περισσότερων κοινωνικά προσανατολισμένων ομολόγων τους, των αναρχικών.

Όσο περισσότερο αναγνωρίζουμε τα κοινά και την αλληλεξάρτηση των αγώνων μας, που κάποτε τα θεωρούσαμε αρκετά διακριτά μεταξύ τους, τόσο περισσότερο καταλαβαίνουμε τι πραγματικά σημαίνει απελευθέρωση και επανάσταση.

Εκτός από το μακροπρόθεσμο όραμά μας, αναρχικοί και υποστηρικτές της απελευθέρωσης των ζώων έχουμε κοινή στρατηγική μεθοδολογία. Χωρίς να προσποιούμαι ότι είμαι σε θέση να μιλήσω για όλους, θα πω ότι εκείνοι τους οποίους θεωρώ αληθινούς αναρχικούς και υποστηρικτές της απελευθέρωσης των ζώων επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν τα οράματά μας με οποιοδήποτε αποτελεσματικό μέσο. Καταλαβαίνουμε, αντίθετα με τις επικρατούσες αντιλήψεις για μας, ότι η αδικαιολόγητη καταστροφή και η βία δεν θα επιφέρουν την κατάληξη που επιθυμούμε. Αλλά αντίθετα από τους φιλελεύθερους και τους προοδευτικούς, των οποίων οι στόχοι περιορίζονται σε μεταρρυθμίσεις, είμαστε πρόθυμοι να αναγνωρίσουμε ότι η πραγματική αλλαγή θα επέλθει μόνο εάν προσθέσουμε καταστρεπτική δύναμη στο δημιουργικό μας μετασχηματισμό της καταπιεστικής κοινωνίας. Μπορούμε να χτίσουμε ό,τι θέλουμε, και πρέπει να είμαστε προνοητικοί όπου είναι δυνατόν. Αλλά επίσης καταλαβαίνουμε ότι μπορούμε να κάνουμε χώρο για ελεύθερη δημιουργία μόνο με την εξάλειψη όλων αυτών που εμποδίζουν την απελευθέρωσή μας.

Είμαι βίγκαν επειδή έχω συμπόνοια για τα ζώα: τα βλέπω ως πλάσματα που διέπονται από αξία όπως και οι άνθρωποι. Είμαι αναρχικός επειδή έχω την ίδια συμπόνοια για τους ανθρώπους, και επειδή αρνούμαι να αποδεχτώ συμβιβασμένες προοπτικές, ανεπαρκείς στρατηγικές και ξεπουλημένους στόχους. Σαν ριζοσπάστης, η προσέγγισή μου στην απελευθέρωση των ζώων και των ανθρώπων είναι χωρίς συμβιβασμό: απόλυτη ελευθερία για όλους, ή τίποτα.

Σε αυτό το δοκίμιο επιθυμώ να καταδείξω ότι οποιαδήποτε προσέγγιση στην κοινωνική αλλαγή πρέπει να περιλαμβάνει μια κατανόηση όχι μόνο των κοινωνικών σχέσεων, αλλά και των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων και της φύσης, συμπεριλαμβανομένων των μη ανθρώπινων ζώων.

2 ΣΤΜ: Ως ηλικισμός στο κείμενο αποδόθηκε ο όρος *ageism*, που δηλώνει τις διακρίσεις με βάση την ηλικία των ατόμων.

Ελπίζω επίσης να παρουσιάσω στο παρόν γιατί κάθε προσέγγιση στην απελευθέρωση των ζώων είναι ανέφικτη χωρίς μια εκτενή κατανόηση και εμπάθυση στην κοινωνική επαναστατική προσπάθεια. Πρέπει όλοι να γίνουμε, εάν θέλετε, «βιγκαναρικοί».

Τι είναι η Κοινωνική Επανάσταση;

Η «επανάσταση» είναι μια από αυτές τις λέξεις που το νόημα τους διαφέρει ανάλογα με τη χρήση που κάνει ο καθένας. Στην πραγματικότητα, μπορούμε μάλλον άνετα να πούμε πως δεν υπάρχουν ούτε δύο άνθρωποι που να μοιράζονται την ίδια ιδέα για το τι είναι πραγματικά η «επανάσταση». Αυτό, κατά τη γνώμη μου, είναι που κάνει την επανάσταση πραγματικά όμορφη.

Όταν μιλάω για επανάσταση, αναφέρομαι σε ένα δραματικό κοινωνικό μετασχηματισμό. Αλλά η δική μου επανάσταση δεν ορίζεται από τις αντικειμενικές αλλαγές του κόσμου που υπάρχει γύρω μου όπως η καταστροφή του κράτους και του καπιταλισμού. Για μένα, αυτά είναι απλά συμπτώματα. Η ίδια η επανάσταση δεν μπορεί να βρεθεί έξω από εμάς. Είναι εξ ολοκλήρου εσωτερική και προσωπική.

Κάθε άτομο έχει μια οπτική των πραγμάτων. Ο καθένας μας βλέπει τον κόσμο με διαφορετικό τρόπο. Όμως, η οπτική των περισσότερων ανθρώπων έχει διαμορφωθεί από την κοινωνία στην οποία ζουν. Η συντριπτική πλειοψηφία από εμάς βλέπουμε τον κόσμο και τους εαυτούς μας με έναν τρόπο καθορισμένο από τους θεσμούς που κυριαρχούν τις ζωές μας, δηλαδή την κυβέρνηση, την οικογένεια, το γάμο, την εκκλησία, τις εταιρίες, το σχολείο, κτλ. Ο καθένας από αυτούς τους θεσμούς, με τη σειρά τους, είναι γενικά κομμάτι αυτού που αποκαλώ το Καθεστώς – μια οντότητα που υπάρχει αποκλειστικά και μόνο για να διαιωνίζει την εξουσία μιας σχετικής μειοψηφίας. Ωθούμενο από το πάθος αυτής της ελίτ για όλο και περισσότερη εξουσία, το Καθεστώς αναγκαστικά αντιλείβει εξουσία από τον υπόλοιπο κόσμο μέσω της καταπίεσης.

Το Καθεστώς χρησιμοποιεί πολλούς τρόπους καταπίεσης: οι περισσότεροι από τους οποίους είναι ευρέως γνωστοί αλλά σπάνια κατανοητοί, και η αντίσταση που βρίσκουν είναι ακόμα μικρότερη. Πρώτα απ' όλα, έχουμε τον ταξισμό, που είναι οικονομική καταπίεση: τον κρατισμό, ή αλλιώς την υποταγή των ανθρώπων στην πολιτική εξουσία: το σεξισμό και την ομοφοβία, καταπίεση που βασίζεται στην ετεροσεξουαλική (ανδρική) κυριαρχία ή πατριαρχία και το ρατσισμό, ένα γενικό όρο για την καταπίεση που βασίζεται στον εθνοκεντρισμό. Πέραν από αυτές τις γνωστές μορφές καταπίεσης, υπάρχει ο ηλικισμός, η κυριαρχία των ενηλίκων στα παιδιά και στους νέους ανθρώπους και τέλος οι μορφές καταπίεσης που είναι αποτέλεσμα του ανθρωποκεντρισμού, ο σπισισμός και η περιβαλλοντολογική

καταστροφή³.

Δια μέσου της ιστορίας, το Καθεστώς βασιζόταν σε αυτές τις καταπιεστικές δυναμικές⁴ και αύξησε και συγκέντρωσε την εξουσία του εξαιτίας τους. Συνεπώς, κάθε μορφή καταπίεσης έχει γίνει αλληλεξαρτώμενη από τις άλλες. Η ανάμειξη αυτών των διαφορετικών καταπιεστικών δυναμικών είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση και αλληλοσυμπλήρωσή τους τόσο σε ποικιλία όσο και σε δύναμη.

Έτσι η δύναμη πίσω από αυτούς τους θεσμούς που μας έχουν κατασκευάσει κοινωνικά είναι η ίδια που υπάρχει πίσω από το ρατσισμό και το σπισισμό, το σεξισμό και τον ταξισμό, και ούτω καθεξής. Θα ήταν λοιπόν λογικό να υποθέσει κάποια, πως οι περισσότεροι από εμάς ως προϊόντα των καθεστωτικών θεσμών έχουμε κατασκευαστεί κοινωνικά να αναπαράγουμε αυτή την καταπίεση στους εαυτούς μας και στους άλλους.

Η Επανάσταση είναι η διαδικασία –όχι ένα γεγονός– αμφισβήτησης των λαθεμένων σοφιών και αξιών με τις οποίες έχουμε κατηχηθεί, και αμφισβήτησης των πραγμάτων που μας έχουν μάθει να κάνουμε και να μην κάνουμε. Εμείς είμαστε ο εχθρός: η καταστροφή των καταπιεστών που υπάρχουν μέσα μας θα είναι η επανάσταση – το να βλέπουν τα κατασκευαστά τους να διαλύονται στους δρόμους θα είναι απλά ένα (ευτυχές!) σημάδι ότι εξγειρόμαστε μαζί, ενωμένοι, χωρίς περιορισμούς. Η κοινωνική επανάσταση είναι μια συλλογή εσωτερικών διαδικασιών. Ριζοσπαστική κοινωνική αλλαγή των αντικειμενικών συνθηκών μέσα στις οποίες ζούμε μπορεί να έρθει μόνο ως αποτέλεσμα μιας τέτοιας επανάστασης.

Ριζοσπαστικός Βιγκανισμός

Δύο ακόμα λέξεις, το νόημα των οποίων συχνά παρερμηνεύεται, είναι ο «ριζοσπαστισμός» και ο «βιγκανισμός». Η παρερμηνεία αυτών των όρων από κοντόφθαλμους και εγωκεντρικούς φιλελεύθερους, τους αφαίρεσαν τη δύναμη που είχαν αρχικά. Ξανά χωρίς να διεκδικώ το μονοπώλιο των «αληθινών» ορισμών, θα προσφέρω την προσωπική μου σημασία σε αυτούς τους όρους.

Ο ριζοσπαστισμός (radicalism) και ο εξτρεμισμός δεν είναι συνώνυμα, αντίθετα με την άποψη που επικρατεί. Η λέξη «ριζοσπάτης» (radical) προέρχεται από το λατινικό «rad», που στην πραγματικότητα σημαίνει «ρίζα». Ο ριζοσπαστισμός δεν είναι η μέτρηση του βαθμού του ιδεολογικού

3 Υπάρχουν και άλλες μορφές διάκρισης, π.χ. η διάκριση εξαιτίας σωματικών αναπηριών, αλλά οι αδικίες που έχω αναφέρει είναι αυτές που πιο εμφανώς και άμεσα ενισχύουν το Καθεστώς.

4 Όμως δεν έχουν εκδηλωθεί από όλες τις κοινωνίες όπως έχουν εκδηλωθεί από την Δυτική κοινωνία σήμερα.

φανατισμού της δεξιάς ή της αριστεράς· αλλά περιγράφει μια προσέγγιση των κοινωνικών προβλημάτων. Ο ριζοσπάστης, κυριολεκτικά μιλώντας, είναι κάποιος που ψάχνει τη ρίζα ενός προβλήματος ώστε να την χτυπήσει και να το λύσει.

Οι ριζοσπάστες δεν περιορίζουν τους στόχους τους σε μεταρρυθμίσεις. Δεν είναι δική τους δουλειά να κάνουν παραχωρήσεις σε αυτούς που ψάχνουν εξιλαστήρια θύματα, ώστε να ελαφρύνουν τη δυστυχία που έρχεται από την καταπίεση. Αυτές είναι συνήθως δουλειές των φιλελεύθερων και των προοδευτικών. Παρόλο που αναγνωρίζουν πως υπάρχουν οφέλη στις μεταρρυθμίσεις, για τους ριζοσπάστες κανένα είδος νίκης δεν είναι ένα ικανοποιητικό τέλος – ένα τέλος καθορισμένο ως μια επαναστατική αλλαγή στις ρίζες της καταπίεσης.

Σύμφωνα με το δικό μου ορισμό, η απλή χορτοφαγία δεν είναι βιγκανισμός. Η άρνηση κατανάλωσης προϊόντων που προέρχονται από μη ανθρώπινα ζώα μπορεί να είναι ένας θαυμάσιος τρόπος ζωής αλλά δεν είναι από μόνο της βιγκανισμός. Η βίγκαν βασίζει τις επιλογές της σε μια ριζοσπαστική κατανόηση του τι είναι πραγματικά η καταπίεση των ζώων, και ο τρόπος ζωής της είναι άκρως ενημερωμένος και πολιτικοποιημένος. Για παράδειγμα, δεν είναι ασυνήθιστο αυτοαποκαλούμενοι βίγκανς να δικαιολογούν την κατανάλωση εμπορικών προϊόντων πολυεθνικών υποστηρίζοντας πως τα ζώα είναι αβοήθητα ενώ οι άνθρωποι όχι⁵. Πολλοί χορτοφάγοι δεν μπορούν να δουν την εγκυρότητα των στόχων της ανθρώπινης απελευθέρωσης ή τους θεωρούν υποδεέστερους από εκείνους της απελευθέρωσης των ζώων επειδή τα ζώα δεν μπορούν μιλήσουν για λογαριασμό τους. Αυτό το σκεπτικό εκθέτει την άγνοια των φιλελεύθερων βίγκαν ότι μόνο σχετικά με την ανθρώπινη καταπίεση αλλά και τη βαθιά σχέση μεταξύ του καπιταλιστικού συστήματος και των εταιριών που καταπιέζουν ζώα⁶.

-
- 5 Σε πολλές χώρες, οι άνθρωποι αποτρέπονται από το να ζητάνε ανθρώπινες συνθήκες εργασίας από τις στρατιωτικές δυνάμεις. Τη σημερινή εποχή, κάτι τέτοιο συμβαίνει επειδή οι λεγόμενες χώρες του «Τρίτου Κόσμου» –ή τουλάχιστον οι ελίτ που τις κυβερνούν– θέλουν να δελεάσουν επενδύσεις από τη Δύση. Αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα επιδεικνύοντας τη συνδικαλιστική έλλειψη ως πολιτικό όπλο. Σε τέτοιες χώρες, η μεταχείριση των ανθρώπινων εργατικών «πόρων» είναι μετά βίας καλύτερη από αυτή των μη ανθρώπινων ζωικών «πόρων», εδώ στο σπύι. Η απόκτηση ενός προϊόντος εδώ στη Β. Αμερική που δημιουργήθηκε κάτω από αυτές τις συνθήκες, χρηματοδοτεί έμμεσα τη διαιώνιση αυτών των συνθηκών. Και αυτό δεν είναι πραγματικά βίγκαν.
 - 6 Πολλοί αυτοαποκαλούμενοι βίγκανς σκέφτονται με αυτό τον τρόπο και αυτό είναι πραγματικά θλιβερό. Τους αποκαλώ «φιλελεύθερους βίγκανς» εδώ, απλά επειδή αν και δεν καταναλώνουν ζωικά προϊόντα, δεν έχουν κάνει με κανένα τρόπο μια ολιστική προσπάθεια να ελευθερώσουν τους εαυτούς τους από το να είναι καταπιεστές μέσα από τον τρόπο ζωής τους. Σε αυτό το σημείο, δεν υπάρχει διαφυγή από τις μαζικές αγορές του ύστερου καπιταλισμού. Εντούτοις, εδώ υπάρχει ένα σημείο συμβιβασμού στο οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε τις συνέπειες των δράσεών μας, καθώς και να προσαρμόσουμε και να επανεστιάσουμε τους

Πολλοί άνθρωποι που αυτοαποκαλούνται βίγκαν και ακτιβιστές για τα δικαιώματα των ζώων, σύμφωνα με την δική μου εμπειρία, έχουν ελάχιστη ή καθόλου γνώση κοινωνικών επιστημών και συνήθως αυτά που «ξέρουν» για τις διασυνδέσεις μεταξύ κοινωνίας και μη ανθρώπινης φύσης είναι φορτωμένα με σφάλματα. Για παράδειγμα, δεν είναι ασυνήθιστο να ακούω βίγκαν να υποστηρίζουν πως η κατανάλωση ζώων προκαλεί την παγκόσμια πείνα. Άλλωστε, παραπάνω από το 80% των σιτηρών που παράγονται στις ΗΠΑ γίνονται τροφή για τα βοοειδή και αυτό θα ήταν παραπάνω από αρκετό για να τραφούν όλοι οι πεινασμένοι του κόσμου. Θα ήταν, λοιπόν, λογικό συμπέρασμα ότι το τέλος της κατανάλωσης ζώων από τους ανθρώπους στις ΗΠΑ θα έτρεφε πεινασμένους ανθρώπους κάπου αλλού. Ο βίγκαν γκουρού John Robbins φαίνεται να έχει αυτή την άποψη.

Όμως είναι τελείως λάθος! *Εάν οι Βορειοαμερικάνοι σταματούσαν να τρώνε κρέας από του χρόνου, είναι απίθανο έστω και ένας πεινασμένος άνθρωπος να τρεφόταν από τα νέα σιτηρά που φυτεύτηκαν σε αμερικάνικο έδαφος.* Αυτό συμβαίνει επειδή το πρόβλημα της παγκόσμιας πείνας, όπως και αυτό του «υπερπληθυσμού», δεν είναι καθόλου αυτό που φαίνεται. Αυτά τα προβλήματα έχουν τη ρίζα τους όχι στη διαθεσιμότητα των πόρων, αλλά στη διανομή των πόρων. Οι ελίτ απαιτούν σπάνη –μία στενά περιορισμένη προμήθεια πόρων– για δύο βασικούς λόγους. Πρώτα απ’ όλα, η αγοραστική αξία των αγαθών πέφτει, ενώ τα αποθέματα αυξάνονται. Εάν τώρα, τα σιτηρά με τα οποία ταΐζονται τα ζώα της κτηνοτροφίας επρόκειτο να γίνουν ξαφνικά διαθέσιμα, η αλλαγή θα έριχνε την τιμή των σιτηρών πολύ χαμηλά, υπονομεύοντας το περιθώριο κέρδους. Οι ελίτ με επενδύσεις στην αγορά γεωργικών σιτηρών, τότε, έχουν άμεσα συμφέροντα σε αντιστοιχία με εκείνες τις ελίτ που κατέχουν τμήμα της αγοράς γεωργικών ζώων. Οι χορτοφάγοι τείνουν να νομίζουν ότι οι αγρότες λαχανικών και σιτηρών είναι αγαθοί ενώ όσοι εμπλέκονται με την κτηνοτροφία είναι επαισχυνοί. Είναι γεγονός ωστόσο ότι τα λαχανικά είναι εμπόρευμα, και όσοι έχουν οικονομικά συμφέροντα από τη βιομηχανία λαχανικών δεν θέλουν να κάνουν τα προϊόντα τους διαθέσιμα εάν αυτό σημαίνει περισσότερη παραγωγή για λιγότερο κέρδος.

Δεύτερον, η εθνική και παγκόσμια διανομή τροφίμων είναι ένα πολιτικό εργαλείο. Οι κυβερνήσεις και οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί χειρίζονται προσεκτικά τα τρόφιμα και τις παροχές νερού για να ελέγχουν ολόκληρους πληθυσμούς. Κατά καιρούς, το φαγητό μπορεί να παρακρατηθεί από τους πεινασμένους ανθρώπους για να παραμείνουν αδύναμοι και υπάκουοι. Άλλες φορές η διάταξη αυτή αποτελεί μέρος μιας στρατηγικής που αποσκοπεί στο να κατευδάσει ανήσυχους πληθυσμούς που βρίσκονται στα πρόθυρα της εξέγερσης.

Γνωρίζοντας όλα αυτά, καθίσταται εύλογο να υποθέσουμε ότι η

τρόπους ζωής μας αναλόγως. Υπάρχουν και άλλοι τρόποι για να περιοριστεί η βίαιη κατανάλωση πέραν της χορτοφαγίας. Είσαι ό,τι καταναλώνεις.

κυβέρνηση των ΗΠΑ που ελέγχεται, πολύ σφικτά, από ιδιωτικά συμφέροντα, θα επιδοτήσει τη μη παραγωγή σιτηρών, προκειμένου να «σώσει τη βιομηχανία από την κατάρρευση». Οι αγρότες πιθανόν θα πληρώνονταν για να μην καλλιεργούν σιτηρά ή ακόμα και να καταστρέψουν τις σοδειές τους.

Δεν είναι αρκετό να μοϊκοτάρεις την βιομηχανία κρέατος και να ελπίζεις ότι οι πόροι θα αναδιανεμηθούν για να ταΐσουν τους πεινασμένους. Πρέπει να δημιουργήσουμε ένα σύστημα το οποίο πράγματι να ανταποκρίνεται στις ανθρώπινες ανάγκες, πράγμα που συνεπάγεται κοινωνική επανάσταση.

Αυτή είναι μόνο μια από τις πολλές διασυνδέσεις μεταξύ της εκμετάλλευσης των ζώων και των ανθρώπων, αλλά επεξηγεί καλά την ανάγκη για ολική επανάσταση. Μια επανάσταση στη σχέση μεταξύ ανθρώπων και ζώων είναι στενά εστιασμένη, και στην πραγματικότητα, αποτρέπεται από την ίδια τη φύση της σύγχρονης κοινωνίας. Ένας λόγος που τα ζώα γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης είναι ότι η κακοποίηση τους είναι κερδοφόρα. Οι χορτοφάγοι τείνουν να το καταλαβαίνουν αυτό. Αλλά η βιομηχανία του κρέατος (περιλαμβανομένων των γαλακτοκομικών, της ζωοτομίας, κλπ) δεν είναι μια απομονωμένη οντότητα. Η βιομηχανία του κρέατος δεν θα καταστραφεί μέχρι να καταστραφεί ο αγοραίος καπιταλισμός, γιατί είναι ο τελευταίος που προσφέρει την ώθηση και το κίνητρο στην πρώτη. Και για τους καπιταλιστές, η προοπτική του εύκολου κέρδους από την εκμετάλλευση των ζώων είναι ακαταμάχητη.

Το κίνητρο του κέρδους δεν είναι ο μόνος κοινωνικός παράγοντας που ενθαρρύνει την εκμετάλλευση των ζώων. Πράγματι, τα οικονομικά είναι μόνο μια μορφή κοινωνικής σχέσης. Έχουμε επίσης πολιτικές, πολιτιστικές και διαπροσωπικές σχέσεις, κάθε μια από τις οποίες μπορεί να καταδειχθεί για να επηρεάσει την αντίληψη ότι τα ζώα υπάρχουν για να χρησιμοποιούνται από τον άνθρωπο.

Η Χριστιανική Βίβλος, και οι Δυτικές θρησκείες γενικά, είναι γεμάτες αναφορές στο υποτιθέμενο «ελέω Θεού» δικαίωμα του ανθρώπου για τη χρήση των μη ανθρώπινων ομολόγων μας για τις ανάγκες μας. Αυτή τη στιγμή της ιστορίας, είναι παράλογο για οποιονδήποτε έστω και να πιστεύει ότι οι άνθρωποι χρειάζεται να εκμεταλλεύονται ζώα. Υπάρχουν ελάχιστα πράγματα που μπορούμε να κερδίσουμε από το βασανισμό των μη ανθρώπινων ζώων. Αλλά ο Θεός υποτίθεται ότι είπε ότι μπορούμε να τα χρησιμοποιούμε, οπότε συνεχίζουμε να το κάνουμε, παρά το γεγονός πως έχουμε εξελιχθεί και έχουμε ξεπεράσει κάθε πραγματική ανάγκη που ίσως κάποτε είχαμε από αυτά.

Οι ζωοτόμοι υποστηρίζουν ότι μπορούμε να μάθουμε από τα μη ανθρώπινα ζώα, και χρησιμοποιούν αυτό τον ισχυρισμό για να υποστηρίξουν το βασανισμό και τη δολοφονία αισθανόμενων πλασμάτων. Οι ριζοσπάστες πρέπει να αντιληφθούν, όπως κάνουν οι βίγκανς, ότι το μόνο πράγμα που μπορούμε να μάθουμε από τα ζώα είναι πώς να ζούμε σε μια υγιή σχέση με το περιβάλλον μας. Πρέπει να παρατηρούμε τα ζώα στο φυσικό τους

περιβάλλον και όπου είναι δυνατόν να μιμηθούμε τη σχέση τους με το περιβάλλον. Μια τέτοια αντίληψη αρμονίας ανάμεσα σε ανθρώπους και φύση, μια μέρα θα σώσει και θα προσθέσει αξία σε περισσότερες ζωές από όσες θα προσέθετε ποτέ η εύρεση θεραπειάς για τον καρκίνο μέσα από την «επιστήμη» του βασανισμού των ζώων. Εν τέλει, η ρίζα των περισσότερων καρκίνων είναι η κακομεταχείριση της φύσης από ανθρώπους. Κανένας ριζοσπάστης δεν θα περιμένει ότι η λύση σ' ένα τέτοιο πρόβλημα θα βρεθεί μέσα από τη συνέχιση της καταστροφής της φύσης, δηλαδή, με τον πειραματισμό στα ζώα.

Οι συσχετίσεις μεταξύ σπισισμού και ρατσισμού –ανάμεσα στη μεταχείριση των ζώων και των έγχρωμων ανθρώπων– έχουν αναλυθεί ρητά (και γραφικά) στο βιβλίο της Marjorie Spiegel «*The Dreaded Comparison: Human and Animal Slavery*», η οποία έξιπνα αναπτύσσει καταπιηκτικές συγκρίσεις μεταξύ της μεταχείρισης των ζώων από τους ανθρώπους και των «κατώτερων φυλών» από τους λευκούς, υποστηρίζοντας ότι «είναι χτισμένες γύρω από την ίδια βασική σχέση – αυτή μεταξύ καταπιεστών και καταπιεσμένων». Όπως παραθέτει η Spiegel, η μεταχείριση των μη λευκών από τους λευκούς είναι ιστορικά αναπάντητα όμοια με αυτή των μη ανθρώπων από τους ανθρώπους. Το να αποφασιστεί πως η μια καταπίεση είναι έγκυρη ενώ η άλλη όχι, περιορίζει συνειδητά την κατανόηση κάποιου για τον κόσμο· σημαίνει πως κάποιος παγιδεύεται σε μια εθελοντική άγνοια, τις περισσότερες φορές για την προσωπική του ευκολία. «Ένας σκοπός κάθε φορά», λέει ο μονιστής⁷ στοχαστής, σαν αυτές οι αλληλένδετες δυναμικές να μπορούν να αποστειρωθούν και να αποσπαστούν η μια από την άλλη.

Η αρσενική κυριαρχία με τη μορφή της πατριαρχίας και του σπισισμού που επήλθε από τον ανθρωποκεντρισμό, έχει εκτεθεί με ποιητική σαφήνεια από την Carol Adams στο βιβλίο της: «*The Sexual Politics of Meat*». Ο φεμινισμός και ο βιγκανισμός έχουν πολλά κοινά, και το ένα έχει να διδάξει και να διδαχτεί πολλά απ' το άλλο. Μετά τη μελέτη συγκεκριμένων συγκρίσεων μεταξύ της πατριαρχικής προοπτικής και της μεταχείρισης των ζώων, η Adams περιγράφει και καλεί για αναγνώριση της βαθιάς σχέσης μεταξύ του βίγκαν και του φεμινιστικού τρόπου ζωής.

Μια σύγκριση μεταξύ των διαπροσωπικών σχέσεων και των σχέσεων μεταξύ ανθρώπων και ζώων η οποία δεν έχει μελετηθεί σε βάθος, με βάση αυτά που γνωρίζω, περιλαμβάνει τη μεταχείριση των παιδιών και των νέων από τους ενήλικους, όπως και τη μεταχείριση των ηλικιωμένων από τους ενήλικους. Στην κάθε περίπτωση, το καταπιεσμένο άτομο λαμβάνεται ως ένα άτομο που δεν είναι σε θέση να αντιπροσωπεύσει πλήρως τις πράξεις του. Για παράδειγμα, τα παιδιά και οι γέροι άνθρωποι θεωρούνται αδύναμοι και ανίκανοι (ανεξάρτητα από την πραγματική τους δυνατότητα για υπευθυνότητα). Ο ηλικισμός έχει τις ρίζες του σε κάτι που εγώ αποκαλώ ενηλικοκρατία, η

7 Μονισμός: Κάθε κοινωνική θεωρία που δίνει έμφαση σε μια μορφή καταπίεσης, ως σημαντικότερη από μια άλλη· μια μονοθεματική προσέγγιση της επανάστασης.

οποία αναφέρεται στην ιδέα ότι η ενηλικιότητα κατέχει συγκεκριμένη ποιότητα ευθύνης η οποία δεν βρίσκεται στους ηλικιωμένους ή στα παιδιά. Όπως τα ζώα, όσοι καταπιέζονται λόγω ηλικισμού αντιμετωπίζονται σαν αντικείμενα που δεν έχουν ατομικό χαρακτήρα και αξία. Τους εκμεταλλεύονται όποτε είναι δυνατόν, τους κακομαθαίνουν όταν τους βρίσκουν «χαριτωμένους», αλλά σχεδόν τότε δεν τους δίνεται ο σεβασμός που δίνεται στους ενήλικους ανθρώπους. Αυτά τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι και τα ζώα είναι ζωντανά, σκεπτόμενα, αισθανόμενα πλάσματα χαμένα στην αναζήτηση των ενήλικων για κυριαρχία και δύναμη. Όπως η πατριαρχία, η ενηλικοκρατία δεν απαιτεί επίσημη ιεραρχία: διακηρύττει τη δεσπόζουσα θέση της, πείθοντας τα θύματα της ότι έχουν πράγματι λιγότερη αξία σε σχέση με τους ενήλικους καταπιεστές τους. Οι μη άνθρωποι, επίσης, μπορούν εύκολα να ακυρωθούν. Απλά το να τους στερήσουν κάθε ελευθερία να αναπτύξουν ατομικό χαρακτήρα αποτελεί σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το κράτος είναι με το μέρος αυτών που εκμεταλλεύονται τα ζώα. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, ο νόμος είναι αναμφισβήτητα εναντίον των ζώων. Αυτό αποδεικνύεται τόσο από τις επιδοτήσεις της κυβέρνησης στις βιομηχανίες κρέατος και γαλακτοκομικών, στη ζωτομία⁸ και στη χρήση μη ανθρώπων για στρατιωτικούς σκοπούς, όπως και από την εναντίωσή της σ' όσους εναντιώνονται στη βιομηχανία εκμετάλλευσης των ζώων. Ο πολιτικός δεν θα καταλάβει ποτέ γιατί το κράτος πρέπει να προστατέψει τα ζώα. Στην τελική, κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής θεωρεί αποδεκτή και ευνοεί την εκμετάλλευση τους. Μια δράση στο πλαίσιο των παρόντων «συμπερόντων» των (ανθρώπινων) εκλογικών περιφερειών θα μεταφράζεται πάντα, όσο παράλογο κι αν είναι, σε δράση ενάντια στα συμφέροντα του ζωικού βασιλείου, μιας τεράστιας εκλογικής περιφέρειας η οποία δεν έχει λάβει ακόμα δικαίωμα ψήφου.

Αλλά, ρωτάει ο αναρχικός, αν σε κάθε ζώο χορηγούταν δικαίωμα ψήφου, και επιβεβαίωναν την ανάγκη για την προστασία τους μέσω της ψήφου, τότε θα είχαμε μια καλύτερη κοινωνία; Αυτό σημαίνει: Θέλουμε πραγματικά το κράτος να σταθεί ανάμεσα στους ανθρώπους και τα ζώα, ή θα πρέπει καλύτερα να εξαλείψουμε την ανάγκη μας για ένα τέτοιο εμπόδιο; Οι περισσότεροι δε συμφωνούσαν πως το να αποφασίσουν οι άνθρωποι ενάντια στην κατανάλωση ζώων χωρίς να πιεστούν για κάτι τέτοιο, θα ήταν η ιδανική επιλογή. Εξάλλου, εάν η ποταπαγόρευση προκάλεσε τόσο έγκλημα και βία, φανταστείτε τι κοινωνική διαμάχη θα προκαλούσε η απαγόρευση του κρέατος! Ακριβώς όπως ο Πόλεμος των Ναρκωτικών δεν θα κάνει ποτέ κοίλωμα στα προβλήματα που έφεραν η εξάρτηση από τα χημικά και ο σχετικός με αυτήν «υπόκοσμος», κανένας νόμιμος Πόλεμος κατά του Κρέατος δεν θα περιορίσει την εκμετάλλευση των ζώων: το μόνο που θα κάνει είναι να προκαλέσει ακόμα περισσότερα προβλήματα. Οι ρίζες αυτού

8 Ζωτομία: Η πρακτική των πειραμασμών σε ζώα μέσω επεμβάσεων και άλλων μορφών εξαναγκαστικών βασανιστηρίων.

του είδους προβλημάτων είναι στην κοινωνικά –δημιουργημένη και– ενισχυμένη επιθυμία τους να παράγουμε και να καταναλώνουμε πράγματα που δεν χρειαζόμαστε πραγματικά. Τα πάντα στη σημερινή μας κοινωνία μάς λένε ότι «χρειαζόμαστε» ναρκωτικά και κρέας. Αυτό που χρειαζόμαστε πραγματικά είναι να καταστρέψουμε αυτή την κοινωνία!

Η βίγκαν πρέπει να προχωρήσει πέρα από τη μονιστική κατανόηση της μη ανθρώπινης καταπίεσης και να κατανοήσει τις ρίζες της στις ανθρώπινες κοινωνικές σχέσεις. Επίσης, πρέπει να επεκτείνει και τον αντιστασιακό τρόπο ζωής της σε μια αντίσταση κατά της ανθρώπινης καταπίεσης.

Η Βία στην Καθημερινότητα

Η κοινωνία μας, λίγοι θα διαφωνήσουν, είναι μια κοινωνία που βασίζεται εκτενώς στη βία. Φαίνεται ότι όπου και να στραφούμε υπάρχει βία, μια αντίληψη που αυξάνεται εκθετικά από τις εικόνες των ελεγχόμενων από τις εταιρίες μίντια.

Αυτή η βία, ως τμήμα του πολιτισμού και της ίδιας της ύπαρξής μας, αναμφισβήτητα έχει βαθιά επίδραση επάνω μας, την έκταση της οποίας μπορούμε μόνο να ελπίζουμε ότι κάποτε θα κατανοήσουμε πραγματικά. Οι δέκτες της βίας φυσικά υποφέρουν μια σφοδρή αποδυνάμωση. Επειδή η δύναμη είναι μια κοινωνική έννοια, εμείς ως άνθρωποι δεν κατανοούμε κατ' ανάγκη τι σημαίνει για εμάς. Όταν αντιλαμβανόμαστε μια απώλεια δύναμης, μια από τις τυπικές μας αντιδράσεις είναι να επιβεβαιώνουμε πόσο λίγη δύναμη μας έχει απομείνει. Εφόσον έχουμε εσωτερικεύσει τις επιπτώσεις της καταπίεσής μας, τις κουβαλάμε μαζί μας, συχνά μόνο και μόνο για να γίνουμε οι ίδιοι θύτες. Είναι μια θλιβερή πραγματικότητα το ότι τα θύματα συχνά γίνονται αυτουργοί, ειδικά επειδή θυματοποιούνται οι ίδιοι. Όταν η θυματοποίηση παίρνει τη μορφή της φυσικής βίας, συχνά μεταφράζεται σε ακόμη περισσότερη βία.

Έχοντας αυτά κατά νου, μπορούμε να δούμε καθαρά γιατί η κακομεταχείριση των ζώων –είτε η άμεση, όπως στην περίπτωση των κατοικίδιων, είτε η έμμεση, όπως στη διαδικασία της κρεοφαγίας– συσχετίζεται με την κοινωνική βία. Οι άνθρωποι που υφίστανται οι ίδιοι κακομεταχείριση τείνουν να κακομεταχειρίζονται άλλους, και τα ζώα συγκαταλέγονται στα πιο εύκολα και ανυπεράσπιστα θύματα. Αυτό εκθέτει ακόμη ένα λόγο για τον οποίο η κοινωνική καταπίεση πρέπει να καταπολεμηθεί από αυτούς που ενδιαφέρονται για την ευημερία των ζώων.

Επιπλέον, αυτή η δυναμική δράσης-αντίδρασης δουλεύει και προς τις δύο κατευθύνσεις. Έχει καταδειχθεί ότι αυτοί που είναι βίαιοι προς τα ζώα – και πάλι άμεσα ή έμμεσα– είναι επίσης πιο πιθανό να είναι βίαιοι προς άλλους ανθρώπους. Οι άνθρωποι που τρέφονται με χορτοφαγική διαίτα, για παράδειγμα, είναι χαρακτηριστικά λιγότερο βίαιοι από εκείνους που τρέφονται

με κρέας. Οι άνθρωποι που κακομεταχειρίζονται τα κατοικίδια τους δύσκολα σταματούν εκεί – τα παιδιά τους και οι σύντροφοί τους συνήθως ακολουθούν.

Είναι παράλογο να σκεφτεί κάποιος πως μια κοινωνία που καταπιέζει μη ανθρωώπινα ζώα, μπορεί να σταθεί ικανή να γίνει μια κοινωνία που δεν καταπιέζει ανθρώπους. Συνεπώς, η αναγνώριση της καταπίεσης των ζώων γίνεται προϋπόθεση της ριζοσπαστικής κοινωνικής αλλαγής.

Η Αποξένωση στην Καθημερινότητα

Όπως υποστηρίζει η ριζοσπαστική οπτική, στη ρίζα της καταπίεσης, βρίσκεται η αποξένωση. Οι άνθρωποι είναι κοινωνικά πλάσματα. Έχουμε τη δυνατότητα να αισθανόμαστε συμπόνια. Έχουμε τη δυνατότητα να κατανοούμε ότι υπάρχει κάποια κοινωνική ευημερία, ένα κοινό καλό. Επειδή μπορούμε να αναπτύξουμε ενσυναίσθηση απέναντι σε άλλους, εκείνοι που θέλουν να μας στρέψουν τον ένα ενάντια στον άλλο ως κοινωνίες, κοινότητες και ανεξάρτητα άτομα, ή ως ανθρώπους απέναντι στη φύση, πρέπει να μας αποξενώσουν από τα αποτελέσματα των πράξεών μας. Είναι δύσκολο να πειστεί ένα άνθρωπος να κάνει κάποιον άλλο να υποφέρει. Είναι δύσκολο ακόμη και το να πειστεί ένας άνθρωπος να βλάψει ένα μη ανθρωώπινο ζώο χωρίς λόγο, ή να συνεισφέρει άμεσα στην καταστροφή του ίδιου του φυσικού του περιβάλλοντος.

Όταν μια κοινωνία οδηγείται σε πόλεμο με κάποια άλλη, αποτελεί επιταγή το ότι οι ηγέτες της κάθε μιας κοινωνίας πειθούν «τις μάζες» ότι ο αντίπαλος πληθυσμός είναι επιάσχυτος και υπάνθρωποι. Επιπλέον, οι ηγέτες πρέπει να αποκρύψουν από τον κόσμο τις πραγματικές συνέπειες του πολέμου: τη μαζική βία, την καταστροφή και την αιματοχυσία. Ο πόλεμος είναι κάτι που γίνεται κάπου αλλού, μας λένε, και εκείνοι οι «ξένοι» που πεθαίνουν το αξίζουν.

Οι δυναμικές της καταπίεσης στις κοινωνικές σχέσεις είναι πάντοτε βασισμένες σε μια διχοτομία της μορφής εμείς/αυτοί, με τους καταπιεστές να θεωρούνται ξεκάθαρα διακριτοί από τους καταπιεζόμενους. Για τους καταπιεστές το «εμείς» είναι υπέρτατο και πλεονεκτικό. Οι ευημερούντες «καταλαβαίνουν» ότι τα πλούτη τους αποκτώνται με «τίμιες» και «δίκαιες» μεθόδους. Για παράδειγμα, τόσο οι καταπιεστές όσο και οι καταπιεζόμενοι οδηγούνται στην πεοσίτηση πως είναι η ανικανότητα και η ανεπάρκεια των φτωχών που τους κρατάει χαμηλά. Δεν υπάρχει αναγνώριση του γεγονότος ότι το οικονομικό πλεονέκτημα αυτομάτως ωθεί την ανισότητα. Απλά δεν υπάρχει επάρκεια όταν σε κάποιους επιτρέπεται να παίρνουν περισσότερα από αυτό που αντιστοιχεί στο ισοκατανεμημένο μερίδιό τους. Αλλά οι εύποροι είναι αποξενωμένοι από αυτό το αυτόνομο πράγμα. Είναι υποχρεωμένοι να είναι, αλλιώς δεν θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την αδικία στην οποία συνεισφέρουν. Ισχύει το ίδιο για οποιαδήποτε καταπιεστική δυναμική. Πρέπει να ισχύει.

Η βίγκαν κατανοεί ότι η ανθρώπινη εκμετάλλευση και κατανάλωση των ζώων υποστηρίζεται από την αποξένωση. Οι άνθρωποι δεν θα μπορούσαν να ζήσουν όπως τώρα –δηλαδή εις βάρος και από τα δεινά των ζώων– εάν κατανοούσαν τα *πραγματικά* συνεπακόλουθα αυτής της κατανάλωσης. Αυτός είναι ακριβώς ο λόγος για τον οποίο ο ύστερος καπιταλισμός έχει απομακρύνει εντελώς τον καταναλωτή από τη διαδικασία της παραγωγής. Ο βασιανισμός συνεχίζεται κάπου αλλού, πίσω από (ερμητικά) κλειστές πόρτες. Εάν επιτρεπόταν η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης για τα θύματα της σπασιστικής καταπίεσης, οι άνθρωποι δεν θα μπορούσαν να συνεχίσουν τις ζωές τους με τον παροντικό τρόπο.

Οι άνθρωποι πρέπει να κρατηθούν αποξενωμένοι από την απλή λογική που υπάρχει πίσω από το βιγκανισμό. Προκειμένου να διατηρηθεί μια διχοτομία του τύπου εμείς/αυτοί, μεταξύ ανθρώπου και «ζώου» (λες και εμείς οι ίδιοι δεν είμαστε ζώα!), δεν μας επιτρέπεται να ακούμε βασικά επιχειρήματα υπέρ της υπέρβασης αυτού του εσφαλμένου δυϊσμού.

Μας λένε ότι οι άνθρωποι μπορούν να χρησιμοποιούν περίπλοκη γλωσσολογία και πολυσύνθετους τύπους συλλογισμού. Οι μη άνθρωποι δεν μπορούν. Οι άνθρωποι είναι ο κόσμος, οτιδήποτε άλλο είναι στην καλύτερη περίπτωση κτήνος. Τα ζώα καθίστανται κατώτερα από τον άνθρωπο όχι από τη φύση αλλά από την ενεργή απανθρωποποίηση (dehumanization), μια διαδικασία στην οποία οι άνθρωποι συνειδητά υποβαθμίζουν την αξία των ζώων. Στο κάτω κάτω, η αδυναμία ομιλίας ή σκέψης με μια «πεφωτισμένη» ικανότητα, δεν εκθέτει τα βρέφη και τους ανθρώπους με σοβαρή διανοητική υστέρηση στη βία που υφίστανται οι μη άνθρωποι κατά εκατομμύρια καθημερινά.

Ας το παραδεχτούμε, η διχοτομία μεταξύ ανθρώπου και ζώου είναι μάλλον αυθαίρετη παρά επιστημονική. Δεν διαφέρει σε τίποτε από αυτή που τέθηκε μεταξύ «λευκών» και «μαύρων» ή «κόκκινων» ή «κίτρινων» μεταξύ ενήλικα και παιδιού· μεταξύ άντρα και γυναίκας· μεταξύ ετεροφυλόφιλου και ομοφυλόφιλου· ντόπιου και ξένου. Οι γραμμές χαράσσονται χωρίς προσοχή αλλά με δόλια πρόθεση, και εμείς υφιστάμεθα τη μηχανική των θεσμών που μας ανέθρεψαν ώστε να πιστεύουμε ότι εμείς βρισκόμαστε από τη μια πλευρά της γραμμής, και ότι αυτή η γραμμή είναι μια λογική αφετηρία.

Στην καθημερινότητα, αποξενωνόμαστε από τα αποτελέσματα των πιο βασικών μας δράσεων. Όταν αγοράζουμε ένα διατροφικό προϊόν στο μπακάλικο, μπορούμε να διαβάσουμε τη λίστα με τα συστατικά του και συνήθως να διακρίνουμε αν έχουν δολοφονηθεί ή/και βασανιστεί ζώα κατά την παραγωγική διαδικασία. Τι μπορούμε όμως να μάθουμε για τους ανθρώπους που έφτιαξαν το προϊόν; Πληρώθηκαν οι γυναίκες λιγότερο από τους άντρες; Ταπεινώθηκαν μαύροι από λευκούς πάνω στο πάτωμα του εργοστασίου; Καταπνίχθηκε μια προσπάθεια συλλογικοποίησης ή κολλεκτιβοποίησης μεταξύ των εργαζομένων; Σφαγιάστηκαν εκατοντάδες απεργοί στη γραμμή παραγωγής επειδή ζήτησαν ένα βιώσιμο μισθό;

Όταν εγώ, ως αρσενικό, αντιτίθεμαι σε μια γυναίκα, ή σε κάποιον

μικρότερης ηλικίας από εμένα, είμαι κυριαρχικός και αυταρχικός όπως έχω καθοριστεί από μια πατριαρχική κοινωνία; Βλέπω τον εαυτό μου, ως «λευκό» άτομο (ακόμη και υποσυνείδητα), ως «άνωτερο» από τους «μαύρους»; Πράγματι, βλέπω τους έγχρωμους ανθρώπους σαν να είναι κατά κάποιο τρόπο εγγενώς διαφορετικοί από εμένα; Αυτές είναι ερωτήσεις τις οποίες δεν ενθαρρυνόμαστε να θέσουμε στον εαυτό μας. Όμως πρέπει. Προκειμένου να ξεπεράσουμε την αποξένωση, πρέπει να είμαστε σε κριτική επαγρύπνηση όχι μόνο για τον κόσμο γύρω μας, αλλά για τις δικές μας ιδέες, σπικέες και πράξεις. Αν θέλουμε να εξαλείψουμε τους καταπιεστές μέσα στο κεφάλι μας, πρέπει διαρκώς να θέτουμε σε αμφισβήτηση τις πεποιθήσεις και τις παραδοχές μας. Πρέπει να ρωτάμε τους εαυτούς μας ως άτομα, ποιες είναι οι επιπτώσεις των πράξεών μου, όχι μόνο για τους γύρω μου, αλλά και για το φυσικό μου περιβάλλον;

Ως το βασικό συστατικό της διαιώνισης της καταπίεσης, όλη η αποξένωση πρέπει να καταστραφεί. Όσο μπορούμε και αγνοούμε τα δεινά στο σφαγείο και στο εργαστήριο του ζωοτόμου, μπορούμε να αγνοούμε και τις συνθήκες στην ύπαιθρο του Τρίτου Κόσμου, τα αστικά γκέτο, τα νοικοκυριά στα οποία επικρατεί βίαιη μεταχείριση, την αυταρχική σχολική αίθουσα, και πάει λέγοντας. Η ικανότητα του να αγνοεί κάποιος *κάποια* καταπίεση είναι η ικανότητα του να αγνοεί και κάθε άλλη καταπίεση.

Η Επαναστατική Προσπάθεια

Η κατανόηση των εαυτών μας και της σχέσης μας με τον κόσμο γύρω μας δεν είναι παρά το πρώτο βήμα προς την επανάσταση. Πρέπει στη συνέχεια να εφαρμόσουμε αυτά που έχουμε κατανοήσει σε ένα πρακτικό πρόγραμμα δράσης. Όταν μιλάω για δράση, δεν αναφέρομαι απλά σε εβδομαδιαία ή μηνιαία γεγονότα όπου εμείς, σε συνεργασία με μια οργανωμένη ομάδα, εκφράζουμε τα πιστεύω μας σε μια διαδήλωση, ή όταν εκτελούμε μια σχεδιασμένη επιδρομή σε κάποιες εγκαταστάσεις καταπίεσης.

Η δράση δεν είναι τόσο περιορισμένη. Μπορεί να υπάρχει στην καθημερινότητά μας, σε συνηθισμένες και σε όχι-τόσο-συνηθισμένες δραστηριότητες. Όταν υποστηρίζουμε τα πιστεύω μας μιλώντας ανοικτά σε μια συζήτηση, στη δουλειά, στο δείπνο, *δρούμε*. Στην πραγματικότητα, είτε το αντιλαμβανόμαστε είτε όχι, οτιδήποτε κάνουμε είναι μια δράση ή μια σειρά δράσεων. Αναγνωρίζοντας αυτό το γεγονός, καθίσταται δυνατό να μετατρέψουμε τις καθημερινές μας ζωές από καταπιεσμένες και αποξενωμένες σε ισορροπημένες και επαναστατικές.

Ο ρόλος του επαναστάτη είναι απλός: κάνε τη ζωή σου να είναι μοντέλο μικρής κλίμακας της εναλλακτικής, επαναστατικής κοινωνίας που οραματίζεσαι. Είσαι μια μικρογραφία του κόσμου γύρω σου και ακόμα και οι πιο βασικές δράσεις σου επηρεάζουν το γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο συμμετέχεις. Κάνε τις επιδράσεις αυτές θετικές και ριζοσπαστικές στη

φύση τους.

Η επανάσταση πρέπει να γίνει μέρος του τρόπου ζωής μας, οδηγόμενη από το όραμα και συντηρούμενη από τη συμπόνοια. Κάθε σκέψη που σκεφτόμαστε, κάθε λέξη που λέμε, κάθε δράση που κάνουμε πρέπει να έχει τις ρίζες της στη ριζοσπαστική πράξη (praxis). Πρέπει να απελευθερώσουμε τις επιθυμίες μας μέσα από τη συνεχή κριτική αυτού που έχουμε διδαχθεί να σκεφτόμαστε, και μέσα από τη διαρκή αναζήτηση αυτού που πραγματικά θέλουμε.

Όταν οι επιθυμίες μας γίνουν γνωστές, πρέπει να δράσουμε για το συμφέρον τους. Αφού αναγνωρίσουμε το πως λειτουργεί η κοινωνία μας, και αποφασίσουμε τι ουσιαστικά θέλουμε, πρέπει να αρχίσουμε να αποξηλώνουμε το παρόν και να συναρμολογούμε το μέλλον – και πρέπει να κάνουμε αυτές τις ενέργειες ταυτόχρονα. Όσο κατεδαφίζουμε τα απομεινάρια της καταπίεσης, πρέπει επίσης να δημιουργούμε, με συγκέντρωση και αυθορμητισμό εξίσου, νέες μορφές κοινωνικών και περιβαλλοντικών σχέσεων, υποβοηθούμενες από καινούριους, νέους θεσμούς.

Για παράδειγμα, μιλώντας οικονομικά, εκεί που σήμερα υπάρχει ιδιωτική ιδιοκτησία, αύριο πρέπει να υπάρχει κοινωνική ιδιοκτησία. Όπου η παραγωγή, η κατανάλωση και η εκμετάλλευση πόρων καθοδηγούνται τώρα από παράλογες δυνάμεις της αγοράς, στο μέλλον πρέπει να υπάρξει ένα λογικό σύστημα για την απόκτηση και διανομή υλικών αγαθών και υπηρεσιών, με επίκεντρο την ισότητα, τη διαφορετικότητα, την αλληλεγγύη, την αυτονομία, και/ή οτιδήποτε άλλο θεωρούμε ότι αποτελεί αρχή που οδηγεί τα οράματά μας.

Σαν οραματίστρια, η βίγκαν βλέπει ένα κόσμο απελευθερωμένο από την εκμετάλλευση των ζώων. Επιπλέον, βλέπει μια πραγματικά ειρηνική και λογική σχέση μεταξύ της ανθρώπινης κοινωνίας και του φυσικού της περιβάλλοντος. Το κίνημα της βαθιάς οικολογίας μας έχει δείξει ότι η μη ζωική φύση έχει αξία η οποία δεν μπορεί να προσδιοριστεί με οικονομικούς όρους, ακριβώς όπως οι βίγκανς έχουν εκφράσει την αξία των μη ανθρώπινων ζώων, μια αξία που δεν μπορεί να υπολογιστεί από οικονομολόγους, παρά μόνο με την ανθρώπινη συμπόνοια. Η συμπόνοια αυτή, που εκφράζεται από τους σοσιαλιστές για το προλεταριάτο, από τους φεμινιστές για τις γυναίκες και τους queer, από τους διακομμουναλιστές για τις έγχρωμες και περιθωριοποιημένες εθνικότητες, από τους νεολαίους για τους νέους και τους γέροντες, και από τους φιλελεύθερους γι' αυτούς που τους σημαδεύει η κάννη του όπλου του κράτους, είναι η ίδια συμπόνοια με αυτή που νιώθουν οι βίγκανς και οι ριζοσπάστες οικολόγοι για το μη ανθρώπινο κόσμο. Το γεγονός ότι ο καθένας μας πρέπει να μετατραπεί σε όλους αυτούς τους «τύπους» ριζοσπάστη –και να ενσωματώσει τις ιδεολογίες του σε μια, ολιστική θεωρία, όραμα, στρατηγική και πρακική– είναι μια αυτονόητη αλήθεια η οποία δεν πρέπει να ανηχτούμε άλλο να αγνοηθεί. Μόνο μια οπτική και ένας τρόπος ζωής βασισμένοι στην πραγματική συμπόνοια μπορούν να καταστρέψουν τις

καταπιεστικές δομές της σημερινής κοινωνίας και να αρχίσουν εκ νέου δημιουργώντας επιθυμητές σχέσεις και πραγματικότητες. Αυτό, για μένα, είναι η ουσία της αναρχίας. Όποια δεν θεωρεί δικούς της όλους τους αγώνες ενάντια στην καταπίεση αποτυγχάνει να ταιριάζει στο δικό μου ορισμό της αναρχικής. Μπορεί αυτό να φαίνεται μεγάλη απαίτηση, αλλά ποτέ δεν θα σταματήσω να το ζητώ από κάθε ανθρώπινο πλάσμα.

Επίλογος της Τρίτης Έκδοσης

Όταν η δεύτερη έκδοση αυτής της μπροσούρας είχε σταλεί για εκτύπωση περίπου ένα χρόνο πριν, πρόσθεσα ένα σύντομο «Επίλογο» γνωστοποιώντας την ανησυχία μου για κάποιες έννοιες που είχαν εκφραστεί στο αρχικό κείμενο. Αντί να κάνω σημαντικές συντακτικές αλλαγές στο περιεχόμενο, το οποίο κατά τη γνώμη μου ακόμα αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσπάθεια, προτίμησα να συζητήσω κάποια από τα πιο πρόσφατα συμπεράσματά μου πάνω στο θέμα.

Πάνω στην απελευθέρωση

Ένα από τα προβλήματα που έχω με το αρχικό κείμενο είναι η χρήση από μένα και άλλους του όρου «απελευθέρωση» (liberation) για να περιγράψει την *ελευθέρωση* των ζώων από την εκμετάλλευση και την καταπίεση που υπόκεινται απ' τους ανθρώπους. Θεωρώ την απελευθέρωση μια ιδιαίτερως ανθρώπινη έννοια, βασισμένη στην υποκειμενική διαδικασία της αφύπνισης της συνείδησης και της απόκτησης αυτοκυριαρχίας. Η απελευθέρωση είναι προσωπική και είναι πολύ πιο σύνθετη από το να αφαιρεθούν απλά οι φυσικές αλυσίδες. Όταν ένας φυλακισμένος απαλλάσσεται από τους περιορισμούς της φυλάκισης, δεν «απελευθερώνεται» απαραίτητα και από την καταπίεση μιας αυταρχικής κοινωνίας. Απλά είναι «ελεύθερος» από το κελί. Η απόκτηση της ελευθερίας – ίσως αδύνατο ιδανικό για κάθε γήινο πλάσμα– είναι κάτι πέρα από τις δυνατότητες οποιουδήποτε ζώου.

Μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι τα ζώα που υπόκεινται σε κακομεταχείριση (και προφανώς υφίστανται ψυχολογικά τραύματα) πρέπει, όπως οι καταπιεσμένοι άνθρωποι, να υποβληθούν σε μια διαδικασία ψυχολογικής ή ατομικής αποκατάστασης. Αλλά ακόμα και η προσωπική αποκατάσταση, που θεωρητικά υπάρχει μέσα στις ικανότητες πολλών μη ανθρώπινων ειδών, δεν είναι πραγματική απελευθέρωση. Από τη στιγμή που η απελευθέρωση, όπως την ορίζω, απαιτεί την αφύπνιση της κοινωνικής συνείδησης, για την οποία τα μη ανθρώπινα πλάσματα (καθώς και ορισμένοι άνθρωποι) απλά δεν έχουν την ικανότητα, η σύνθεσή της είναι πιο πολύπλοκη από αυτή της αποκατάστασης.

Όλα αυτά φαίνεται να είναι θέμα εννοιών. Παρόλ' αυτά, επιμένω ότι

είναι κάτι πολύ παραπάνω. Για πολύ καιρό η ανθρώπινη απελευθέρωση γινόταν αντιληπτή ως μια αποκλειστικά κοινωνική/δομική διαδικασία. Όταν αλλάζουμε τις συνθήκες της κοινωνίας, απελευθερωνόμαστε. Πιστεύω πως μια πολύ πιο διαλεκτική προσέγγιση λαμβάνει χώρα. Πρέπει να απελευθερωθούμε, σαν συλλογικότητες ατόμων, προτού μπορέσουμε να αναδομήσουμε την κοινωνία με τέτοιο τρόπο ώστε να προάγει την απελευθέρωση. Την ίδια στιγμή, πριν απελευθερωθούμε προσωπικά, πρέπει να αναδομήσουμε την κοινωνία και τους θεσμούς της. Αυτό μοιάζει με λογικό παράδοξο, κάνοντάς μας γάτες που κυνηγάνε τις ουρές τους. Αλλά όταν το δούμε διαλεκτικά, σαν μια βαθμιαία, διμερή, διαδικασία αυξομείωσης, η πολυπλοκότητα της θεωρίας της απελευθέρωσης αρχίζει να υποχωρεί.

Οι αυτοαποκαλούμενοι «υπέρμαχοι της απελευθέρωσης των ζώων», χαρακτηριστικά αφιερωμένοι και ειλικρινείς ακτιβιστές σίγουρα, τείνουν να χάνουν δύο σημεία. Πρώτον, κάποιος μπορεί να απελευθερώσει τον εαυτό του μόνο. Το περισσότερο που μπορούμε να ελπίζουμε να κάνουμε για άλλους, είναι να τους ελευθερώσουμε από τους περιορισμούς που αποτρέπουν την αυτο-απελευθέρωσή τους. Δεύτερον, μόνο εκείνοι που μπορούν να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα της δικής τους καταπίεσης μπορούν να την πολεμήσουν μέσω μιας διαδικασίας απελευθέρωσης. Για αμέτρητους αιώνες, οι καλύτερες προσπάθειες των ανθρώπων για ελευθερία έχουν μεταφραστεί σε απελπισμένους αγώνες ώστε απλά να ελευθερωθούν από τις αυταρχικές επιβολές της καταπιεστικής κοινωνίας. Όπως και με τα ζώα στα κλουβιά, έχει υπάρξει ελάχιστα κάτι άλλο στην οπτική μας εκτός από την καταστροφή του κλουβιού αυτού καθαυτού. Αντίθετα από τα ζώα στα κλουβιά, εντούτοις, έχουμε τη δυνατότητα να καταλάβουμε γιατί το κλουβί υπάρχει εξαρχής. Ξέρουμε ότι πάντα θα υπάρχουν περισσότερα κλουβιά, και έως ότου καταστρέψουμε την κοινωνική μηχανή που παράγει αυτά τα κλουβιά (τόσο για τους ανθρώπους όσο και για τους μη ανθρώπους), το καλύτερο πλησιέστερο στην απελευθέρωση που μπορούμε να περιμένουμε είναι η στιγμιαία και η σχετική ελευθερία.

Επαναπροσδιορίζοντας το βιγκανισμό

Θα ήθελα επίσης να διευκρινίσω τους ορισμούς μου για μερικούς όρους, κυρίως το «βιγκανισμό». Ο αρχικός καθορισμός μου ήταν ακριβής, πιστεύω, αλλά μπερδεύεται στο πλαίσιο του υπολοίπου του δοκιμίου, χωρίς να γίνεται αρκετά ευδιάκριτο από αυτό που καλώ «χορτοφαγία» (vegetarianism). Επιτρέψτε μου να γίνω σαφής: βιγκανισμός είναι η συνειδητή αποχή από τις ενέργειες που συμβάλλουν, άμεσα ή έμμεσα, στα δεινά των αισθανόμενων πλασμάτων, είτε αυτά είναι ζώα είτε άνθρωποι, για ηθικούς λόγους. Οι άνθρωποι αρχίζουν το βιγκανισμό κυρίως για δύο λόγους: Ενδιαφέρον για τα δικαιώματα / την ευημερία / την ελευθερία των ζώων και ανησυχία για το φυσικό περιβάλλον (που βλάπεται έντονα από την εκτροφή ζώων). Η αποχή από την κατανάλωση ζωικά παραγόμενων τροφίμων μόνο είναι απλά

χορτοφαγία. Αποχή από την κατανάλωση κρέατος, χαρακτηριστικά καλούμενη «χορτοφαγία», καταλλήλως αποκαλείται «γαλακτο-ωο-χορτοφαγία», επειδή αυτοί που την ασκούν συνεχίζουν να τρώνε γαλακτοκομικά και αυγά. Οι περισσότεροι χορτοφάγοι είναι χορτοφάγοι επειδή η διατροφή τους είναι πιο υγιεινή. Δεν έχουν έτσι κανένα προφανή λόγο να απέχουν από την κατανάλωση αγαθών δέρματος, προϊόντων που δοκιμάζονται σε ζώα και ούτω καθ' εξής.

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί πως ο βιγκανισμός δεν είναι μια απόλυτη κατάσταση. Καταρχάς, υπάρχουν πολλές ερμηνείες για το τι προσδιορίζει ένα αισθανόμενο πλάσμα. Μερικοί υποστηρίζουν ότι όλα τα ζώα, από τα θηλαστικά μέχρι τα έντομα, αξίζουν πλήρως να συμπεριληφθούν σε αυτή την κατηγορία. Στο έπακρο, υπάρχουν εκείνοι που θεωρούν ότι τα φυτά και τα ζώα πρέπει να ταυτιστούν σε αυτή τη διάκριση, και έτσι επιλέγουν να τρώνε μόνο φρούτα και καρπούς (αυτοί οι άνθρωποι αναφέρονται συνήθως ως «καρποφάγοι»). Ακόμα άλλοι επιμένουν ότι πολλά ζώα που δεν μπορούν να καταδείξουν πως έχουν ανεξάρτητη θέληση, ξεχωριστό χαρακτήρα, σύνθετα νευρικά συστήματα ή οποιαδήποτε εμφανή παρουσίαση αισθημάτων, όπως τα έντομα και τα μαλακόστρακα, δεν είναι «αισθανόμενα» εξ ορισμού τους. Δεν έχω χώρο για να εμβαθύνω εδώ στη συζήτηση, αλλά αρκούμαι να πω πως οποιεσδήποτε κι αν είναι οι λεπτομέρειες του ορισμού κάποιου, αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι μοιραζόμαστε τις ίδιες γενικές αρχές, και όλοι προσπαθούμε να ζήσουμε με αυτές όπως γνωρίζουμε καλύτερα.

Δεύτερον, ο βιγκανισμός είναι ένα ιδανικό στο οποίο μπορούμε μόνο να ελπίσουμε πως θα ζήσουμε. Τόσα πολλά προϊόντα τα οποία έχουν γίνει «αναγκαία» της σύγχρονης ζωής, όπως τα οχήματα, το φωτογραφικό φιλμ, κλπ., περιέχουν μέρη που προέρχονται από ζώα. Η τροφή των κατοικίδιων είναι ένα άλλο αμφιλεγόμενο ζήτημα. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι μπορούμε μόνο να αναμένουμε πως θα κάνουμε ό,τι καλύτερο μπορούμε, πραγματοποιώντας τεράστια προσωπικά βήματα προς το ιδανικό μας. Ακόμα κι αν το μόνο που κάνουμε είναι να πάψουμε να καταναλώνουμε κρέας αυτό το χρόνο, κάνοντας αυτό που οι βίγκανς θεωρούν μια αρκετά απλή μετάβαση σε ένα συμπονετικό τρόπο ζωής, μειώνουμε εντυπωσιακά την προσωπική συμβολή μας στην εκμετάλλευση των μη ανθρώπων. Το «κάψιμο» έπειτα όταν έχουμε αδύνατες απαιτήσεις από τον εαυτό μας, και η περαιτέρω αποξένωση είναι ένα χαρακτηριστικό αποτέλεσμα των ακραίων απαιτήσεων απέναντι σε άλλους.

Οι υποχρεώσεις του lifestyle-ισμού

Είμαι ο πρώτος που αποστρέφεται αυτούς τους χοντροκομμένους ριζοσπάστες, συνήθως της «παλιάς σχολής», που ισχυρίζονται πως οι αλλαγές στον τρόπο ζωής πρέπει, τουλάχιστον, να παραμερίζονται για τις «πραγματικές» εργασίες για την κοινωνική αλλαγή, οι οποίες περιορίζονται

στην αναδιάρθρωση των κοινωνικών θεσμών. Ακόμα, η κριτική τους σε αυτούς που, στο αντίθετο άκρο, θεωρούν πως η προσωπική αλλαγή πραγματικά θα αποτελέσει την επανάσταση όταν ασκηθεί σε μεγάλη κλίμακα, είναι μάλλον σημαντική. Πρέπει να αποφύγουμε κάθε άκρο. Δυστυχώς, οι σύγχρονοι αναρχικοί και βίγκανς εξίσου τείνουν προς τη lifestyle προσέγγιση. Όπως περιέγραψα στο πρώτο τμήμα αυτού του παραρτήματος, εμπλέκεται μια ζωτικής σημασίας διαλεκτική. Και, όπως ανέφερα στο κυρίως μέρος του *Απελευθέρωση των Ζώων και Κοινωνική Επανάσταση*, η απλή πράξη της αλλαγής του τρόπου ζωής κάποιου, ακόμα κι όταν ενώνεται με εκατομμύρια άλλους, δεν μπορεί να αλλάξει τον κόσμο, οι κοινωνικές δομές του οποίου κατασκευάστηκαν από τις ελίτ για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους.

Κάποιοι ριζοσπάστες προχωρούν τόσο πολύ ώστε να ισχυρίζονται πως οι τρόποι ζωής μας θα αλλάξουν «μετά την επανάσταση». Μια τέτοια αντίληψη είναι απλά ανόητη. Όσοι από εμάς έχουμε ανατραφεί για να είναι τυφλοί καταναλωτές, υπάκουοι πολίτες, σύζυγοι, και ούτω καθ' εξής, πρέπει ριζικά να αλλάξουμε τις καθημερινές δραστηριότητές μας, αλλιώς θα είμαστε ανίκανοι να διαχειριστούμε μια μελλοντική, ισορροπημένη κοινωνία. Πράγματι, εμείς δεν θα επιδιώξουμε καν να αλλάξουμε ριζικά τον κόσμο γύρω μας έως ότου μάθουμε να σταματάμε να δίνουμε αξία στα επιφανειακά, θεαματικά φαινόμενα και στοιχεία του παρόντος. Δεν θα καθιερώσουμε μια σοσιαλιστική οικονομία που αποθαρρύνει την παραγωγή κρέατος λόγω του υψηλού κοινωνικού και περιβαλλοντικού κόστους της εκτός αν είμαστε πρόθυμοι να σταματήσουμε το κρέας. Μια αναπόφευκτη ενέργεια μιας λογικής οικονομίας θα είναι η κατάργηση των βιομηχανιών εκμετάλλευσης ζώων, και αυτό θα είναι προφανές μέσα στο χρόνο σε εκείνους με τη δύναμη να κατασκευάσουν μια τέτοια οικονομία (δηλ. στους ανθρώπους). Αλλά γιατί να αγωνιζόμαστε για ένα σύστημα το οποίο θα κατέληγε στο να μην μπορούμε να φάμε κρέας, εάν δεν αντέχουμε να το σταματήσουμε τώρα;

Τέλος, είναι σημαντικό να σημειωθεί πως αλλαγές στον τρόπο ζωής, όπως το να γίνει κάποιος βίγκαν, πραγματικά δεν αποτελούν κάποιου είδους συμπαγούς ακτιβισμού. Απαιτούνται πολλά περισσότερα για να είναι κάποιος ακτιβιστής από το να τηρεί απλώς μια στάση, πόσο μάλλον μια στάση ήσυχη.

Brian A. Dominick, Οκτώβριος 1997

Μια βίγκαν οπτική του αναρχισμού
ή
μια αναρχική οπτική του βιγκανισμού